

УДК 574.4:595.763(477.63)

**ВПЛИВ АБІОТИЧНИХ ФАКТОРІВ СЕРЕДОВИЩА
НА СТАФІЛІНІД РОДУ *PHILONTHUS* (COLEOPTERA, STAPHYLINIDAE) НА
ПРИКЛАДІ ДОМІНАНТНИХ ВИДІВ**

Л. І. Фалі

Дніпропетровський національний університет ім. Олеся Гончара,
Дніпропетровськ, Україна, faly07@mail.ru

**INFLUENCE OF ABIOTIC ENVIRONMENTAL FACTORS
ON ROAD BEETLES *PHILONTHUS* (COLEOPTERA, STAPHYLINIDAE)
BY THE EXAMPLE OF DOMINANT SPECIES**

L. I. Faly

Oles' Gonchar Dnipropetrovsk National University, Dnipropetrovsk, Ukraine, faly07@mail.ru

Опосередкований або прямий вплив абіотичних (зокрема кліматичних: температура, зволоження тощо) факторів на комах відбивається на зміні рівня обмінних процесів і стані внутрішнього середовища організму. Поява екологічних адаптацій у Insecta викликана поведінковими реакціями, спрямованими на пошук і вибір оптимальних умов існування (Гиляров, 1970).

Дослідження біотопічного розподілу *Philonthus* в умовах природних і штучних біогеоценозів Присамар'я Дніпровського показують, що оптимальні умови існування для більшості видів роду формуються у помірно зволжених біотопах (за О. Л. Бельгардом, 1971). Виняток складають копрофільні та некрофільні види з високою льотною активністю, пристосовані до мешкання в ефемерних мікробіотопах (екскременти, трупи хребетних тварин), яких найчастіше спостерігали у ксерофільних і мезоксерофільних степових ділянках (пасовища великої рогатої худоби, території тваринницьких комплексів тощо). Навколоводним видам роду *Philonthus* (*Ph. rubripennis* Steph.) притаманне мешкання у періодично затоплюваних біотопах (відповідно гігрофільні, ультрагігрофільні ділянки).

В умовах лабораторії визначено, що температурний оптимум для підстилкових видів роду (досліджено на прикладі *Ph. decorus* Grav.) – +20...+23°C. При +30...+32°C спостерігається загибель стафілінід. Оптимальна температура для існування копрофільних видів роду *Philonthus* (на прикладі *Ph. spinipes* Sharp) становить +26...+29°C. При нижчих температурних показниках репродуктивна здатність комах зменшується. Припинення яйцекладки відмічається при +16°C.

За відсутності добової зміни світлового режиму (10 годин) припинення яйцекладки у копрофільних *Ph. spinipes* Sharp не спостерігали (стафілінід утримували у термостаті протягом холодного періоду року (жовтень–березень) при постійній температурі +28°C). Жуки активно жилились, розмножувались.

При лабораторному утриманні імаго *Ph. decorus* Grav. у різних за механічним складом субстратах суттєвих змін ваги жуків не реєстрували (пісок – 0, суглинок – +0,19 мг/добу у середньому). Повторність проведених досліджень – 80 експериментів. Зміни ваги стафілінід недостовірні ($p > 0,05$; $F = 0,274$, $F_{0,05} = 3,96$).

Таким чином, більшість підстилкових видів *Philonthus* пристосована до існування у помірно зволжених біотопах (мезофільні, гігромезофільні, мезогігрофільні ділянки). Для досліджених видів роду у лабораторних умовах визначено оптимальні температурні показники. Доведено, що відсутність добової зміни світлового режиму не впливає на репродуктивну функцію копрофільних *Philonthus* (*Ph. spinipes* Sharp). Суттєвого впливу різного за механічним складом субстрату на зміни ваги підстилкових філонтусів (*Ph. decorus* Grav.) не виявлено.